

Az örökség

– Patyókát sürgősen kérjük a portára! Ismétlem: Patyókát sürgősen...
A színházi mikrofon hangját elnyomta a kopácsolás. De Patyó úgyis meghallotta.

– A bűdös francba! Most kínlódhatok egyedül! Az egyik lábad ott, a másik itt! Siess vissza! – dühöngött a színpadon Jézus, a díszletező. Egyébkor szelíd, szentképhez hasonlító szép arca – innen a ragadványnév – eltorzult, szemhéja rángatózott, szakállát tépdeste.

– Patyókát...

Patyó kezéből lassan kicsúszott a kalapács.

Utoljára alig egy éve hívták ilyen riadtan a portára. Igen, Pesóné hangjában határozottan volt valami szokatlan, valami mutáló. Már amennyire ugye egy vénasszony, egy hajdani harmadrendű táncoskomikus özvegyhangja egyáltalán mutálhat.

– Hisztérikus tyúk! ... Menj már! Mire vársz? – köpködte Jézus a szavakat. – Felveri az egész színházat.

Patyó felcsemkedett guggoló helyzetéből, átlépett a kalapácson (bár egész cddígi életén így átléphetne!), s mint az alvajáró – elindult a porta felé.

Nem, még nem lehet igaz, hogy máris örökölt, hogy ilyen korán..., hiszen még csak huszonnyolc éves.

Pesóné, akinek sikerült boldogult urától némi színésztudományt ellesnie, a kezét tördelte.

– Patyóka, rossz hír... Úgy sajnálom... Úgy sajnálom, hogy mindig én... Tavaly is, amikor az édesanyja...

Kivette Pesóné kezéből a feketekeretes táviratot...

„Apád meghalt, temetés csütörtökön, gyere azonnal, Karola néni!”

– Úgy sajnálom, Patyóka!

Meg kellene mondani Pesónénak, hogy ne sajnálja! Hogy sose sajnálja! Ha meghalt az apja, hát meghalt! Jól tette! Élete egyetlen napját, egyetlen óráját sem érdemelte meg! ...A tavalyi távirat, édesanyja halálesete, az más volt. Akkor egész testében remegett, az értesítés úgy táncolt a kezében, mint a nyárfalevél a szélben, szemébe könnyek tolokodtak. Az anyját szerette. Az apjáért viszont egyetlen könnyet nem fog ejteni.

– Őszinte részvétem, Patyóka! Fogadja őszinte részvéteimet!

– Ne strapálja magát, Pesóné! Most nem az anyám halt meg! A távirat első négy szaváért egy lépést sem tennék. Csak az híz haza, ami a „gyere azonnal” mögött van. De az aztán erősen!

– Meghalt az apja, s még csak nem is...? De miért? És mi rejtőzik a „gyere azonnal” mögött?

– Az örökség, Pesóné! Az **ÖRÖKSÉG!**

Faképnél hagyva a portásnöt, elindult az irodák felé.

- Meghalt az apja, s még csak nem is sajnálja! Az egyetlen, ami érdeklő, az örökség! Lám, mit tesz a pénz! Patyókát teljesen kiforgatta emberi mivoltából. Nem ismerek rá! Ez nem az a Patyóka, aki tavaly... - Pesóné helyet foglalt a portásfülkében, amely elnyelte hangos dohogását...

- Felmondok! - tört rá Patyó köszönés helyett Zmitkónéra, a személyzeti osztály vezetőjére, aki szokásos bon-amiját szopogatta.

Zmitkóné rögtön megérezte, hogy nem babra megy a játék. Abba hagyta kedvenc cukorkája szopogatását.

- Van rá valami oka?

- Van. Meghalt az apám.

- Ez nem ok! Részvétem... Elmegy a temetésre, azután felveszi a munkát!

- Nem a munkát veszem fel, hanem az örökségemet. Hazaköltözöm!

- Dehát miért ilyen sürgős?

- Át kell vennem az örökséget!

- Örökség?! Állandóan ez az örökség! Mit örökölt?

- Az csak rám tartozik!

Zmitkóné megsértődött.

- Felmondását adja be írásban.

- Kérek papírt és ceruzát!

Patyó hevenyészve lefirkantott néhány sort, átnyújtotta a papírlapot és hozzátette:

-- Ismerem a Munkatörvénykönyvet. A költözés felmondási oknak számít.

Zmitkóné feljajdult.

- Hol szerzek én hamarjában díszletező munkást? Legalább a tizenöt napot várja be!

- Lehetetlen. Vár az örökség!

- Patyóka, maga olyan finomnak látszott. Csalódtam magában. Ilyen szép és okos fiú. Idővel akármi lehetett volna magából. Segédszínész, a rendező asszisztense, akármi. Meg voltunk magával elégedve, Patyóka. A három év alatt, mióta nálunk dolgozott, nem merült föl maga ellen az égvilágon semmi kifogás... Esetleg besorolhatnám magasabb bérosztályba...

- Kár a gőzért. Már mondtam! Az örökség!

- Hol szerzek én hamarjában...?

- Kulisszatologatót bárhol talál. Annyi lecsúszott egzisztencia mászkál a városban. Meglátja, két kézzel kapnak majd az alkalmon... Kérem a pecsétet!

- Jöjjön vissza egy óra múlva. Addigra elkészítem a szükséges nyomtatványokat... A Jenci az asztalosműhelyből... Kölcsönkérem...

- Ne felejtse el, hogy sietek!

- Tudom, a temetés...

- Dehogy a temetés! Az **ÖRÖKSÉG!** - és magára, az az egy újabb bon-amira hagyta a felháborodott Zmitkónét.

Mire a színpadhoz ért, a színpad már álltak, s javában folyt a próba. Jézus dühöngött.

- Hol a fenébe voltál? Egyedül kellett vacakolnom! Ha még egyszer...

- Félkezd le magad! Nem lesz még egyszer! Haza kell mennem. Néhány napig a Jenci fog helyettesíteni az asztalosműhelyből. Aztán felvesznek valakit.

- Leszámoltál?

- Igen. Meghalt az apám... Törődnöm kell az örökséggel
- Ez már döfi! Úgy látszik, vannak még csodák! – füttyentett Jézus elismerően.

Patyó elfordult.

- Kégli van? – kérdezte Jézus.

- Van – hömmögte Patyó.

- Hány szobás?

- Három...

- Mázlista! – irigykedett Jézus.

Patyó durván felröhögött.

- Sárgulni azért nem kell!

- Kéz- és lábtörést! – higgadt le Jézus.

- Ugyanezt neked! – mondta Patyó és sarkonfordult.

- Hé...! Várj! És Helenka? – hökkent meg Jézus.

- Nem lesz búcsúzkodás! – torkolta le Patyó.

- Te tudod! Fene sürgös, annyi szent!

- Igen.

- Az örökség..., már mondtad...

- Az örökség!

- Kíváncsi volnék rá!

- Idő előtt megöregednél! ... Szevasz!

Patyó villamosra ült. Külvárosi szobácskáját – egy sufnit – hamar felszámolta. Igazán nem volt mit sajnálnia rajta. Legfeljebb azt a hatezer koronát, amit három éve a tulajnak adott, hogy állandó lakónak bejelentkezhesen hozzá. Persze, a borsos albérleti díjat továbbra is fizette, de a lakásigénylők listájára a mai napig nem sikerült felvételnie magát. Most meg már... nem időszerű...

Két bőröndjébe minden holmija belefért. Nem volt az a gyűjtögető típus... Lekezelt a házi úrral, útközben két hivatalban kijelentkezett, majd poggyászát Pesónénál hagyva a portán, Zmitkónét szerencsélte. Utána bőröndjeivel elvergődött az autóbusz-állomásra, sajnos, Zmitkóné precizitása miatt az orra előtt ment el az utolsó, vidékük felé igyekvő távolsági busz. Kivillamosozott az állomásra, s az indulásokat jelző tábla előtt megkönynyebbülve állapította meg, a vonattal nagyobb szerencséje van, háromnegyed óra múlva indul szülővárosa felé egy gyors – útközben át sem kell szállnia. Bőröndjeit bevágta a csomagmegőrzőbe, a büfében megivott egy konyakot (nagy szüksége volt rá!), majd az egész műveletet még egyszer megismételte, végül beállt a sorba hot-dogért. Amikor befalta, és még mindig korgott a gyomra, akkor jött rá, hogy két adagot is meg bírt volna enni. A büfében hosszú sor kígyózott, még egyszer nem mert beállni, nem szerette volna lekésni a vonatot. Jegyet vett, kiváltotta a bőröndjeit, lecipelte a peronra, ácsorgott egy keveset, azután befutott a szerelvény.

Kupéról kupéra vergődött, amíg üres fülkére talált... Kényelmesen elhelyezkedve, hátradólt az ülésen, egy pillanatra halott apjára gondolt, de azon a ránduláson kívül, amely a vonat indulásakor bekövetkezett, más megrázkódtatást nem érzett.

Később az örökség – vajon milyen állapotban találja? – foglalkoztatta – egészen addig, amíg a vonatkerekek egyhangú zakatolása rövid időre el nem altatta. A kalauz ébresztette fel, a jegyet kérte. Miután a jegykezelés megtörtént, Patyó az órájára pillantott, közel hatórás útnak nézett elébe...

Jézusnak azt mondta, nem lesz búcsúzkodás!
Most, hogy ennyi ideje volt, úgy döntött, mégis lesz.
Megtartja.

Legalább gondolatban!

Három embertől kellett volna elbúcsúznia...

Helenkától a tánckarból, Máriától – aki kortalan volt, királynőket játszott és az „érdemes művész” címet viselte, valamint Libortól, a harmincvalahány éves színésztől, aki most kezdte kifutni a formáját, s akivel alig két hete melegegett össze. Ha Jézust is számítja, akkor már négytől!

Hogy mondta Jézus?

„Kéz- és lábtörést!”

Jól van, Jézus, veled már megvolnék!

Patyó jobbkeze görbe ujjaira nézett, és keserűen elmosolyodott. A kéztörés már megvolt! Rabiátus apját látta maga előtt, épp valamelyik szeretőjétől vagy valamelyik kocsmából érkezett haza – a sorrend mindig bizonytalan volt, Patyó és az anyja a sorrendet sosem ismerték, csak a részegség tényét tudták megállapítani! – ittasan. Patyó anyja nem állta meg szó nélkül – sohasem állta meg szó nélkül, ezért volt mindig a baj! –, az apja meg nekitámadt, ütötte volna, Patyó középük ugrott, apja ütései őt érték, a felemelt jobbkezeit, két helyen tört el a karja, több helyen az ujjai... Amikor a gipszkötést levették, megállapították, hogy a karja rendbe jött, de a két ujjá görbén forrt össze, azokat újból el kellett törni, gipszbe tenni, de egyenesek már úgysem lettek soha. A zeneiskolából, ahol zongorázni tanult, a sajnálatos baleset miatt – anyjával együtt azt állították, hogy baleset volt – eltanácsolták. Azután inasiskolába írtatták, asztalosnak tanult, de az utolsó évet nem fejezte be. Feladta... A szakma se érdekelte úgy istenigazából, no meg apja viselkedése miatt tarthatatlanná vált otthon a helyzet. Felköltözött a fővárosba, ahol kétkezi munkásként kereste kenyerét, sűrűn változtatva munkahelyeit. A színháznál már úgy látzott, megállapodik...

A színház... Furcsa, festett világ, mímelte érzelmek és hangulatok, a végén mégis minden összejön és valódinak hat...

Helenka... Egy lány a tánckarból. Még üde, s aránylag romlatlan... Végy feleségül, Patyó, kérj meg, hozzád megyek! ... Nem nőülhetek! ... Miért nem? Hiszen megvan mindened, amire egy házasságban szükséged lehet! Sőt, talán egy kevéssel több... Nem erről van szó! Nem ezért! Te ezt nem érted! Nem értheted! Rám örökség vár, amit egyszer át kell vennem, amit gondoznom kell... Örökség?! Nahát, milyen maradi vagy! Azt hittem, ilyesmi ma már nincs is, ilyesmi csak a könyvekben létezik. Úgy látszik, tévedtem! ... Mondom, hogy nem érted! Megígértem az anyámnak! A halálos ágyán a szavamat vette! A szavamat adtam! Nem szeghetem meg! ... Még miattam se? ... Még miattad se! ... Akkor nem szeretsz igazán! ... És te? Te igazán szeretsz? Meddig? Amíg nem jön egy táncos, fel nem bukkan egy színész? Ugródeszkanak kellenék néked én, a díszlettologató? ... Ugródeszka vagy nem ugródeszka, addig is egészen jól eléledgelünk, mondta Helenka és édesen csücsörített...

Most már csücsöríthet, akire akar!

Kereshet magának másik ugródeszkat a KARRIER felé. Másik palit! Máriának már nincs szüksége ugródeszkára. Ő már annak idején mind egyiket alaposan kihasználhatta, ő már karriert csinált, Mária már meg-

ette a kenyere, jobban mondva a kétszersültje javát, s hogy ez ne látszódon meg rajta, azért van szüksége valami egészen másra: a fiatalságra, fiatal férfitársaságra, hogy clodázza az öregedést. És sok make-upra. Valamint a tudatra, hogy az életben is – akár a színpadon – tud még illúziót kelteni... Patyónak viszont minél kevesebb fényre, inkább félhomályra volt szüksége Máriánál. És a szeretkezések után – melyekben Mária mindent a partnerére bízva alig működött közre – sok és finom kajára. Hiába próbált vele a „nagyasszony” kitűnően végzett szerelmi szolgálataiért pénzt, vagy egyéb ajándékokat elfogadtatni... Patyónak mindez nem kellett... Patyónak csak a kaja kellett. A kaja – az nem sértette... Mária elbűvölten és őszinte csodálkozással –, melybe nem kevés szomorúság vegyült – nézte kétszersültje fölül Patyó nagy zabálásait... Máriánál minden nagy és tágas, és kényelmes volt – a lakás, a konyha, a bútorok –, végső soron kettőjük kapcsolata is... A kajája kimondottan hiányozni fog. De nem jobban, mint Libor tengerkék színű szempárja.

Libor szerethette a kék színt. A szeme színén kívül kék volt a heverője, ezüstöskék a háziköpenye és világoskék az alsóneműje. Azonkívül hidegkék a rúzs a száján. Mert Libor egyébként *meleg* volt... Mindez Libor lakásán derült ki két héttel ezelőtt, ahová egyik előadás után Libor meghívta... Kék üvegből (lám, az üveg is kék volt!) ittak valami finomságot, amelytől az ember egyszerre érezte magát erősnek és befolyásolhatónak, felszabadultnak és félénknek... Libor hasonló helyzetekben nagy gyakorlatra tehetett szert, könnyedén és természetesen szabadította meg Patyót gátlásaitól. Patyó csupa ronda és lealacsonyító történetet hallott eddig a melegekről, de ami akkor Libor lakásán kettejük között történt, egészen más volt. Túlszárnyalta Máriát és Helenkát. Végignézve Libor a heverőn elnyújtózózkodó, pompásan felépített testén, Patyó úgy érezte, ha Libor kívánni fogja e kapcsolat folytatását, ő sem lesz ellene... Libor azt mondta, „ez az élvezetek magasabb formája”, s Patyó akkor, abban a pillanatban ezt el is hitte neki.

Ma már tudta, Libor csak mentegetőzött.

Nahát, Libor már lesheti a kapcsolat folytatását, és lesheti Helenka, és Mária nagyasszony!

A vonat rázkódása tette-e, vagy mi a szösz, de ágyéka alatt hirtelen Helenka ropogós testét, szájában Mária finom kajáját, hátában Libor tengerkék tekintetét érezte. Ajka megduzzadt és kifordult, azután fokozatosan elkeskenyedett.

Már nem gondolt semmi másra, csak az örökségre.

Tagjai lassan elernyedtek, hol mély álomba zuhant, hol felriadt, kiszíj volt újra, érezte a konyha és az anyja melegét, és csecsemő öccse friss tej- és szappanszagát, valamint a készülő vacsora illatát. Ajtó nyílt, mit nyílt, csapódott, a meleget felváltotta a hideg, a jó otthoni szagokat elnyomta a kocsmabűz, mely eluralkodott a konyhában. A családi békét felváltotta a perpatvar, a simogatást az ütlegek. Akkor még kicsi volt, nem mert közéjük ugrani, mint később (amikor a karja meg az ujjai törték!), istenem, miért is nem mert? ...Patyókám, menekülj, menekülj ez elől a vadállat elől! ... Miért törődött az anyja velem is, miért törődött velem elsősorban, miért nem törődött elsősorban Pimpivel?! Pimpi, a kisöccs, az anyja karján ült, ártatlan kék szemét tágra nyitva bámult, nem hitte, hogy félnie kell a saját apjától. Patyó anyja menekülni próbált, de nem volt hová, férje rúgásai és ütlegei utolérték, Pimpinek is jutott belőlük,

Pimpi felsírt, anyja felsikoltott, aztán bekövetkezett az a szörnyűség, anyja elesett és clejtette Pimpit...

Patyó hátán vizes lett az ing. Az étkezőkocsi pincére állt előtte, sörrel és sonkaszömlével kínálta. Patyó megrázta a fejét.

– Jó volna egy konyak! – szaladt ki akaratlanul a száján.

– Tessék talán átfáradni az étkezőkocsiba!

Patyó ismét megrázta a fejét. Nem fáradt át.

Elfáradt...

Pedig most, „éppen most”, az örökség átvétele előtt nem fáradhat el. Lecomelte bőröndjeit a polcra, készült a leszállásra. A vonat fékezett, feltűntek az ismerős állomás fényei, a szerelvény nagyot zökkent. Leugrott, sívító, bűzös gőzfelhő csapott az arcába, megérkezett.

Kilépett az otthona felé, ahol az örökség várta. Két karját a két nehéz bőrönd, két vállát az emlékek súlya húzta!

A házon, mely előtt megállt, a sötétben is látszott, mennyire elhanyagolt... A kapu fülsértően nyikorgott... Odabenn is meghallhatták. Karola néni, anyja unokanővére nyitott ajtót. Látszott rajta, hogy kő esett le a szívéről...

– Csakhogy itt vagy! Nagyjából mindent elintéztem. Sírásó, pap, temetkezési vállalat megrendelve, kifizetve. Beláthatod, nem várhattam rád!

– Jól tetted, Karola néni. Szedd össze a számlákat, holnap elszámolunk. És köszönöm...

– Nincs mit, fiam! Ez csak természetes! Majd holnap, a temetés után... Mondd, hogy lesz tovább?

– Ne aggódj, itthon maradok. A színháznál felmondtam. Munkát majd találok. Ha máshol nem, az üveggyárban biztosan akad.

– Ennek igazán örülök. Ha van valami különleges kívánságod a szer-tartással kapcsolatban, légy szíves közölni, hogy még idejében...

– Nem, Karola néni, nincs.

– Akkor, ha megengeded, én mennék is. Több, mint két napja alig voltam otthon. A temetésen, el ne felejtsem, háromkor lesz, találkozunk.

– Nem érdekel, hogy mikor lesz. Majdcsak elkaparjátok nélkülem. Nélkülünk!

– Patyóka, az istenért!

– Jó éjszakát, Karola néni! – és hátat fordítva a halálra rémült aszszonynak, odábrugdalta bőröndjeit az előszoba falához, levette kabátját és benyitott a konyhába.

Pimpi az asztalnál ült édes semmittevésben, s kissé nehéz fejét ingatta.

– Patyó – mondta gurgulázva. A gurgulázás nála az öröm jele volt.

Patyó világoskék szempárba tekintett. Libor tengerkék szemében benne volt a mindenttudás, Pimpi szempárja viszont alig sugárzott némi értelmet... Libor dús, szőke hajkoronája apró, göndör hullámokban övezte arcát, Pimpi szőke haja kemény, erős, egyenes szálú volt és rövid.

– Éhes vagy? – kérdezte Patyó, hogy visszanyomja a torkába tolakodó gombócot.

Pimpi megingatta a fejét, ami igent is jelenthetett.

– Akkor mindjárt eszünk!

Patyó piritóst készített és teát. Csak ez volt a háznál. Istenem, micsoda disznóólat csinált az apja a lakásból. Berendezés alig maradt, úgy látszik,

mindent eladogatott, a pénzt pedig a saját rokkantsági nyugdíjával, valamint a Pimpiével együtt elitta. Hetekig lesz mit csinálnia, amíg munka mellett kifesti és kitakarítja a lakást.

Elmosott néhány koszos tányért és bögrét. Bár éhes volt, alig ment le a falat a torkán.

Pimpike ellenben alaposan belakott. Eltelve ült, kék szemét Patyóra függesztette, és boldogan nyáladzott.

Patyó zsebkendőjével letörölte az állára csorduló nyálat, és megkérte:

– Pimpi, légy szíves, ne nyáladz! Már nagy fiú vagy. Hány éves is?

– Tíz...

– Dehogy tíz! Rosszul tudod. Húsz! Húszéves vagy, öcsikém. Látszik, hogy nem foglalkoztak veled. Számold az ujjadon! Így...!

Közlebb ment Pimpihez, kellemetlen szag csapott az orrába. Szegény – bűdös volt!

Egy pillanatra összeszorította a fogát, aztán megszólalt.

– Majd később számolunk. Most fürödni fogunk.

Bement a fürdőszobába, de meleg víznek se híre, se hamva, a bojler nem működött. Összekeresett néhány fazekat, megtöltötte hideg vízzel, feltette a tűzhelyre melegedni, azután tiszta ágynemű után kutatott, de hiába. Végül meg kellett elégednie az ágyterítővel, és néhány takaróval, amelyek aránylag keveset voltak használva. Elhatározta, a holnapot mosással kezdi.

Pimpi örvendezve pancsolt a vízben, alig tudta belőle kicsalni. Megtörülgette, gyengéden rábeszélte a fogmosásra, saját pizsamáját kölcsönözve neki, ágyba dugta.

– Mese – kérte Pimpi állig bebugyolálva az ágytakaróba.

– Mese? Legyen!... – és hozzábújva, birtoklóan átölelve a vállát, átvette végre sokat hangoztatott örökségét, mely most már csak az övé volt.

Anti strike

Az igazgató, sarkán tizenöt fős uszály, átsuhant a dobozüzemen, aztán áthullámozott a géptermen. A raktárajtóban bukkant elő szellemként, fehérén, mögötte csattant a slep, mint a gyerekkígyó iskolaudvaron.

Felemelte a kezét, jelezve így, álljanak le a gépek, szólni kíván, ebben a zajban nem hallják, akiket illet.

A gépmesterek összenéztek. Most szorítottak a normán, és, ha hozni, né tán túlteljesíteni akarják, nem engedhetik meg azt a luxust, hogy egy szónoklat miatt beszáradjanak a hengerek, hogy menjen a festék.

Nem állunk le, intettek végig a kirakónál könyöklő mesterek, akár a dominó. Az 1. géptől indult, 7-nél koppant az utolsó vétel.

Az igazgató körül tömörül a nép. Fehér köpeny, barna köpeny, kék köpeny. Szemüvegek, kampós orrok, kézben ezüstsínű toll, nyitott, cégjelzéses notesz.

A művezető, parancsszóra, kénytelen-kelletlen elindult az 1. géphez.

– Álljatok már le – kérte a mesterek hangadóját, és az igazgató felé biccentett. – Mondani akar valamit...

– Így is *úszok* az áramszünet miatt – mondta a mester dühösen. – Mindenki úszik, de még be lehet hozni!

– Írjátok hosszabbra az áramkimaradást...

– Nem írok semmit! Mi az istent akar ez?! Dúdolja el váltáskor! Vagy írja ki az ajtóra, ott majd elolvassuk!

Az igazgatót a normakiigazítás miatt nem kedvelték, bár azt még elnézték volna, de a módot nem bocsátották meg, a módot, ahogyan bevezette.

Tanácskozott az uszály a csarnok közepén.

– Ne marhuljatok – nézett bánatosan az üzemi önkéntes tűzoltók parancsnoka, az szb-titkár.

– Háromnegyed kettőkor! – indította a dominósort a mester a növekvő számú gépek felé. Fél egy volt.

– Rendbe' van, tik fáztok rá! Az igazgató elvtárs menni készül...

A stancák, nyomóhengerek dörögtek tovább, köpték a kirakóba az *lzzó* kék-vörös dobozait.

Háromnegyedkor legumizták a lemezeket, kezét mostak, a mesterek vad számolásba kezdtek, hogyan lehetne legalább a 100 százalékot kikerekíteni. Végül a váltásra érkező délutánosoktól kölcsönöztek tízezer nyomást. Az igazgató köpönyeges segédei eközben a gépek között daráltak, jegyzetelve, rajzolgatva, méregetve.

Aztán benyújtották a jegyzeteket, rajzokat, bemondták észrevételeiket az ablakon át, a kutrincának nevezett művezetői irodába, melynek koszos üvegén át láthatók a csarnokban váltásra készülődő, gépet átadó és átvevő mesterek.

Az uszály elállta a csarnok és a ragasztó közti átjárót, visszatartva így az öltözőbe, fürdőbe igyekvőket.

Az igazgató még egyszer átlapozta a benyújtott jegyzeteket és levonult a lépcsőn. Az egyre hangosabban káromkodó délelőttiösök fölött négy lépcsőfokkal lehorgonyzott, és ércesen azt kérdezte:

– Kollégákl! Megkínálna valaki egy sima Symphoniával?

Hallgatói nem hittek fülüknek. Háromszor visszapörgették a szavakat, amíg megbizonyosodtak róla, nem értették félre.

A mesterek nem nyúltak zsebükbe, egy szemvillantással figyelmeztették, czzel megállították embereiket is.

– Mi van? Az új normával se keresünk neki cigarettárávalót? – jegyzte meg hátul egy formakészítő, szétcsúszott Izzó-íveken ülve. Akiknek szólt, röhögtek egy rövidet.

Fiatalka, nyakig olajos szerelő lépett az igazgató felé, föl a legelső lépcsőfokra, és nyújtotta a dobozt.

– Mi a neve, milyen minőségben dolgozik? – kérdezte az igazgató.

– Szabó János, téemkás – válaszolt a fiú felcsillanó szemmel.

– Felírta? – nézett az igazgató a tűzoltóra. Aztán a szerelő felé fordult.

– A tűzrendészeti szabályok megszegéséért ötszáz forintra büntetem, mert csak maga szív ebből a cigarettafajtából, és beosztása miatt megfordult annál a gépnél a reggeli olajozáskor, ahol a bűnjelet találtuk...

Egy négy szinnel nyomott, cégjelzéses borítékból összetaposott csikket kapart elő, felmutatta az elnémult közönségnek.

– Jelentkezzen az egyes gép mesterel – emelt hangján, és a keresett le-génység felé nézett.

– Én vagyok – lépett ki a felszólított fehéren a dühtől.

– Ötszáz forintra büntetem, mert nem tartatta meg a népgazdaság által magára bízott gép körül a munkavédelmi és tűzbiztonsági rendszabályokat. Felírta? – vakkantott az szb-titkár, aki, mint jegyzőkönyvíró és tűzoltó-parancsnok vett részt a kihallgatáson.

– Igenis – bólogatta a kérdezett.

Az igazgató hátat fordítva a megdöbbsent gyülekezetnek, elindult a lépcsőn a kalitka felé.

A művezető is, telepvezető is elsárgult. Tanácstalanul tekergették nyakukat a példátlanul gyors fegyelmi tárgyalásféle berekesztése után, de, mert a körülöttük álló munkásaik egyelőre nem kérdeztek semmit, ők sem láttak az elmúlt esztendőekben hasonlót, nem kényszerültek beszédre. Az 1. mester a fiatal üzemrész legrégebbi embere, így tapasztalatban is páratlan. Negyed-évi zárás előtt, ha senkinek sem sikerült rávenni a műszakot szombat-vasár-napi túlórára, neki néhány szavába került.

Néhány perc múlva a csarnok délutánosai is a művezetői ablak körül álltak, czzel egyidőben a ragasztógépek asszonyai, lányai is megindultak, nem értve, mit csinál ott annyi ember, mi a csudát osztnak! Lassan a beszélgetés is megindult, halkán elmesélték az újonnan érkezetteknek a történeteket.

A munka állt, csak a bekapcsolt motorok morogtak végig a két hatalmas helyiségben.

Végül az 1-es gép *bátsó*embere megmarkolt egy másfeles vágólécet, keményen megverte az ablakot, mely mögött az igazgató és a tűzoltó papírmunkát végeztek nagy koncentrációval.

Az éles kopogtatásra egyszerre kapták fel fejüket.

– Ugyan bújjon már ki az igazgató! – kurjantotta a *bátsóember*. – Mondani akarunk neki valamit!

Egy barna köpenyes jelent meg a lépcső tetején, és emelt hangon, mielőtt bárki megszólalhatott volna, azt mondta:

– A személyi és anyagi biztonság érdekében fokozottabb ellenőrzést vezetünk be a mai naptól, a büntetéseket, mint első figyelmeztetést fogják fel, a gyűlést berendeztem! – és hátraarccal eltűnt a kalitkában.

Most egyszerre öt vágóléc verte az ablakot.

– Jöjjön ki az igazgató! – kiáltották többen is.

Az 1-es mester már lehiggadt, első mérge, mellyel legszívesebben kettétépte volna a most másodszer látott igazgatót, elcsöndesedett, és amikor látta, hogy a fehér köpeny mozdul odafönt, és mozdulnak a kékek, a barnák, csendet intett.

– Maradjatok! Ne üvöltsetek! – harsogta túl a többieket. Főleg kollégái, a csarnokbeliek hangoskodtak.

A fehér köpeny most nem merészkedett olyan mélyre, mint korábban, tizenkét lépcsőnél megállt, összeszedte gondolatait, nem értette pontosan, miért nem egyértelmű a határozata, és miért nem indulnak az emberek dolguk végeztével átöltözni, hogy ne kessék le az autóbust; de a mester most gyorsabb volt nála.

– Igazgató úr! – kiáltotta rekedten. – Valami hiba történt! Kérem az előző, statáriális ítélet felülvizsgálatát! Szerintünk nincs hadiállapot, és ha az ember békeidőben kapkod, könnyen tuskéba nyúl!

Hangja nem volt sem kötekedő, sem sértő, sem hangos. Magabiztos ember hangja volt, aki megszokta, hogy meghallgassák, ha mondandója van; rekedtségében föllelhető ugyan az önérzetében megbántott, megszerzett súlyát elveszíteni látó ember haragja, de annak, aki személyesen nem ismeri, alig felismerhetően. A mondat végére évre a köpenyesek mégis egyszerre felhördültek.

– Az első hiba ott történt – mutatott a szerelőre, aki túlságosan fiatal és tapasztalatlan volt ahhoz, hogy megértse, miért bünteti az új igazgató a legjobb mestert (a megtagadott leállásról nem értesült); arról pedig, hogy éppen őt miért, arról fogalma sem lehetett –, hogy ez a gyerek a mai napon nem is járt a gépemnél! Ilyen erővel az első Symphoniát szívó embert is megbüntethette volna az udvarosok közül!

Nevetés, vckonyka, feszült. Az udvarosok, a gyáruddvar szemetét rendező munkások, hagyományosan börtönviselt, iszákos, gögös emberek voltak, akik ősz végén beléptek, tavasszal ki, és hagyományosan a legkevesebbet keresték az üzemben.

– A második hiba a rám kiszabott ötszáz forint. Az egycsen senki nem dohányzik. Én magam három hónapja nem. Sündörgő köpenyesein kívül senki nem járt a gép környékén, tehát kérdeje meg őket, ugyan nem közülük dohányzott-e valaki zsebből, hogy félrevezessen, mert mindenki tudja rólam, ha meglátok a gép környékén füstölgőt, úgy rúgom ki, lába nem éri a földet. Ez történt volna sündörgőjével is!

Könnyebb, lassúbb nevetés. Az igazgató segédszemélyzetének sündörgővé váló kinevezése a normarendezéssel kapcsolatos. Egy hónapot töltöttek a kalitkában, stopperrel felszerelve, minden munkafolyamatot újramértek, újraértékeltek, úgy, hogy közben senki nem ismerte tevékenységük igazi célját.

A nevetés ennek is szólt, megköszönték az 1. gép mesterének, hogy nem feledkezett el megemlítéséről.

– A harmadik hiba feltehetően enyém. Meghökkenő ugyan, de bízom benne, elfogadhatónak és hihetőnek találja az igazgató úr!

Feszült, várakozó csend.

– Amióta nem dohányzom – kezdte egészen más hangon, barátságosan, majdnem komázva –, fóliába csavarva zsebemben hordozok egy csikket, és, amikor nikotínéhségem támad, és szeretnék rágyújtani, csak előhúzom, kitekerem a fóliát, megszagolom. A csikk bűzétől legalább háromórnyi undorom támad, és így megszabadulok a kísértéstől, az esetleges visszaszokástól... – mosolyogva nézett az igazgató szemébe. Úgy lehet, ezt a csikket vesztettem el, talán kiesett a zsebemből... Tetszik érteni, igazgató úr? De ha így is történt, akkor sem én, sem más nem követett el tűzveszélyt jelentő cselekedetet, hát én mindezt elmondva, tisztelettel kérem a kiszabott ötszáz forintos büntetések hatályon kívül helyezését.

Nagy taps jutalmazta rafinált szónoklatát. Ennek halkultáival hozzátette:

– Mindezt a tűzoltó úr és titkár elvtárs ugyanígy elmondhatta volna önnek... – mutatott a gyár önkéntes tűzoltócsapatának parancsnokára, aki ugyan másképpen tudta ezeket a dolgokat, de bólogatott buzgón:

– Így van igazgató elvtárs, pontosan a mondottak szerint, igazolom a tényállás valóságosságát! – E tekervényes mondatszerkesztést már mint titkár tanulta, korábban sm-ként a 6. gép festékfelelőse, egészen rendesen beszélt magyarul, bár ezt mostanáig sem felejtette el, de titkolta, ezért magában tette hozzá a korábbi beszédtechnikával: – Öreg, te elmész a Volgával, engem meg bezárnak ezek a vaddisznók valamelyik öltözőszekrénybe...

Végül a mondottak megszívlelését javasolva, az 1. gép mestere, háta mögött a néppel, elvonult az öltözők irányába, búcsúzóul hozzátéve:

– Végül is ez nyomda, nem börtön, kuttyamáját a lisztesseggűnek...

Mert szakmája szerint pék volt az igazgató úr, korábban egy megyei sütőde eszmei-ideológiai-politikai irányítója, és ebből a minőségéből avanzsált át a mindig irigyelt munkásarisztokráciához.

Az étteremben, ahol összetoltak három asztalt, már nem beszéltek az ötszáz forintokról, csetleg a pincér hozhatta szóba. A nap eltelt, vége. Talán holnap.

A később érkező művezető három vodka után elhúzta az 1. gép nagymestere elől a cigarettásdobozát, helyére fényes kis göngyölegyet csúsztatva azt mondta:

– Ezt szagolgasd, nehogy újra rászokj, a szentséges szemit a nagy pofádnak! – összenevettek. Vagy inkább hunyorítottak. Hasonlóan, mint tegnap, amikor a gép alatt, nyakig az olajban, a harmadik órában végre megtalálták a szétcsúszott fogaskerekeket.

Őszi kikerics

Tavasszal költöztek a faluba. Már az első délután kivették a patakon túli rétre, a fahídon át, mely alatt csiklandozott lányként szelesen csobogott tova a víz, tisztán és áttetszően. A réten mohón sarjadt a fű; a fiú telt orrcimpákkal szívta magába a tavasz illatát.

Az öreg fűz alatt roskatag pad korhadt; botját letámasztva hátradült rajta; mint a napraforgó, egész arcát kitérte a még bágyadt napnak, s amint eltávolodtak az ismerős léptek, a madárhangok szívdobbanásközi csöndjében hallani vélte a fű szellő tépte szavát. Egyedül volt.

Azontúl minden esőtlen napon végigsétált a kerti ösvényen, olykor megállt a hídon, a fű selymeibe szédült víz táncát hallgatta.

Egy napon a pad felé menet vékonyka hang ütötte meg.

– Vigyázz! Rálépsz!

Botja megdermedt a levegőben.

– A gyíkra... – magyarázta a vékonyka hang. – Akkor elhagyja a farkát.

– Nem hallottam... – szabadkozott a hang irányába fordulva. Kisvártatva kérdezte. – Te ki vagy?

– Anna – felelte amaz.

– Idevalósi vagy?

– Igen. Itt születtem... Gyere, üljünk a padra! – unszolta a lány.

A fiú óvatosan indult. – Elment már? – kérdezte.

– Micsoda?

– Hát a gyík – mondta.

– El – felelt a lány, hangja már a pad irányából röppent. A fiú óvatosan telepedett mellé, hallotta lélegzetét, öntudatlanul kereste a lány szagát a többi illat között.

– Hány éves vagy? – kérdezte, botjával a fűvet döfködve.

– Tizenhárom. És te?

– Tizenöt. Most költöztünk ide – felelt, s tekintete a semmibe meredt, ahol a lány arcát vélte érezni.

– Gyönyörű hely – állapította meg a lány. – Legalábbis a rétet, meg a folyó. Csak kora és késő nyáron lekaszálják. Akkor más. Nem szeretem. Előtte selymes. Térdig érő. Tele virágokkal. A felső végében tavasszal ibolya nyílik. Ősszel meg kikerics, de az mindenütt. Akkor a legszebb. – Már színte szavalta. – Halottsápadt, gyöngé szárazon a halványlila szirmok. Szépen mondtam? – fordult a fiú felé. – De nem tépem le a virágokat. Régen igen, régen leszakítottam. Egyszer aztán meghallottam a hangjukat. Elhiszed nekem? Az valami szörnyű. Egymást siratják, azt hiszem. Vagy talán magukat, mint az árva fiókák... Nos, megyek! – ugrott föl váratlanul. – Ott lakunk! – bökött szeles ujjával a levegőbe.

– Látod? Abban a pirosfődeles házban.

– Nem – mondta a fiú, megdöbbenve és kétségbeesetten –, nem látom.

Másnap már a hídon megérezte Anna közelségét. A lány a korláthoz támaszkodva állt, nézte a gyöngyöző vizet. A fiú jöttére megfordult.

– Ebben csak csik van – szölt, kivéve szájából a fűszalat. – Meg persze, cibhal, csíbor, vízibolha. – Fesztelenül beszélt, s újbóli közelsége elhessen-tette a múlt napot, az áthánykolódott éjszakát, akár egy pillangót, vagy egy szitakötőt.

Mindketten a korláthoz dőltek, a víz fölé hajolva hallgatták a patak elnyühetetlen, könnyed csörgedezését.

– Szeretem nézni, ahogy hullanak a szirmok a vízbe, hánykolódnak, táncolnak a csöpp hullámokon.

– Hiszen azt mondtad, nem tépsz le soha virágot! – csapott rá a fiú.

A lány pillanatig hallgatott.

– Azt csak a kikericsre mondtam – felelte aztán tárgyilagosan. – Azt tényleg nem tépem le.

Azontúl naponta találkoztak. Anna hallgatva várta a fiút, mindig az utolsó pillanatban szólalva meg, amikor már amaz is megérezte a lány közellétét. Megfogta a kezét, hagyta, vezesse. A botot elhagyta, mindig a hídnál, ismer-te már a rétet, minden buckáját, a néhány bokor, s a csenevész szilvafák helyét. Anna egy-egy fölrebbent lepkéért cserbenhagyta, ilyenkor megállt, várta, szinte anyátlanul, mikor röppen hozzá vissza, s bújik tenyerébe a csöpp fogoly, a meleg leánykéz.

Nyár közeledtén egyre többet ültek a leveledzett fűz lombja alatt, Anna könnyű szoknyában és blúzban, kibontva hosszú, csönd súlyos haját. A fiú tétován nyúlt felé. Amint megérintette, Anna összerezzen.

– Szöke? – kérdezte elcsukló hangon a fiú. Anna némán bólintott, s a fiú kezét kijátszó remegést szívéig érezte futni.

Már a másodszori kaszálás közelgett, mikor egy nyár végi napon a fiú váratlanul bejelentette. – Holnap elutazom. Nem tudom, mikor jövök vissza.

A lány nem faggatta, csak később szólalt meg. – Addigra talán kinyílik a kikerics. Majd elmondom, milyen...

Mikor a fiú újra megszólalt, Anna már nem volt mellette.

A műtét, amelynek kudarcától hetekig rettegett, sikerült. Az elsőt, amit életében megpillantott, amely leoldotta szeméről a fehér gézkötést, az orvos kezét remegve taszította el arcától, a saját először meglátott kezével.

Hazafelé görcsösen kapaszkodott a kocsí ülésébe. Döbbsenten nézte az eled-dig örökké másmilyen és eltört világot, amely íme, mától az övé is; azt hitte, szétpattan a szíve. Annát akarta látni és rettegett a pillanattól. Mind-azt látni akarta, amit a lány néven nevezett színekkel a folyónál neki adott, a tapintott formák rázúduló vadidegen látványától eufórikus állapotban.

Odahaza első útja a rétre vezetett. Reszketve rohant a lábai vezette úton, messziről látta, hogy *valaki* áll a hidon, mozdulatlanul, kibontott, szőke hajjal és nem bírt kiáltani neki. Amaz a folyót nézte, most, a léptek zajára fölkapta fejét, arccal felé fordult, virággal teli két keze lehullt. A fiú futása meglassult, tíz lépésnyire voltak egymástól, zihálva megállt. – Anna! – szólt meg végtére, lassú léptekkel indulva-közeledve kereste a lány tekintetét. – Anna! – kiáltott elcsukló hangon, már érezte régi, régi illatát, már kartávolságnyra volt tőle, mikor a lány fölnyitotta lehunytt szemeit, és ő életében először látott halott szemeket.

Felé tévedő keze megdermedt a levegőben, nézte a kiszolgáltatott és vak-ságába zárt arcot, hitetlen tekintete most a lány elnyílt kezeire siklott, onnan a hidra, széléről kerengve buktak a lila virágok a vízbe, gyöngye, tört szárnyakkal, nesztelenül és vakon.

